

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת שמיני תשפ"ב

חובת התייעצות עם זקני חכמי ישראל בכל תזווה קלה

"וזה ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל" (ט, א)

ראוי להבין לאיזה צורך קרא משה לזקני ישראל, והרי בשעה זו לא ציוה אותם ולא דיבר עמם דבר. (ועי' בפירש"י).

ונראה שלהורות בא שכל דבר ציבורי צריך להיעשות בהתייעצות עם זקני ישראל, ולכן עתה שעומד למנות את אהרן הכהן ובניו לכהנים, אינו עושה כן אלא מתוך הסכמת זקני ישראל, ומה שהקפיד משה רבינו על עניין זה דוקא כאן, היינו מפני שכל הקרבנות הללו באו לכפר על חטא העגל, [וכמבואר ברש"י להלן (ט, כ"ג) שעם ישראל אמרו למשה "כל הטורח שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל"], וידוע שעושי העגל לא עשו את העגל במזיד מתוך כוונה לחטוא, אלא חשבו שעשיית העגל הוא דבר טוב שיע"ז יתקשרו לקב"ה וכמו שביארו הקדמונים (עי' רמב"ן שמות ל"ב, א), וא"כ נמצא שיסוד המכשול של עושי העגל היה בכך שלא התייעצו עם הזקנים אלא עשו על דעת עצמם, ולכן עכשיו כשבאו להקריב קרבן כפרה על חטא העגל, קרא משה לזקני ישראל כדי להורות לעם שכל דבר ודבר מוכרחים לעשות רק לפני הזקנים, במעמדם ובעצתם.

ובזה יש לפרש כוונת חז"ל במדרש כאן (ויק"ר י"א, ח) "ולזקני ישראל, אמר רבי עקיבא, נמשלו ישראל לעוף מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפים כך ישראל אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם", ע"כ, ונראה דכוונתם לבאר שלכך קרא משה לזקני ישראל, להורות לעם שאין עם ישראל יכולים לעשות דבר בלא לקבל עצת הזקנים.

נראה להוסיף ולבאר עומק כוונת הדמיון בין זקני ישראל לכנפי העוף, שכשם שכנפי העוף משמשים אותו כדי 'לעוף' ולהתנתק ממקום אחד ולהגיע למקום רחוק, כך גם עם ישראל אם יש ברצונם 'לעוף' ולעשות תזווה או תנודה קלה ממה שהיה עד עתה, מוכרחים להתייעץ תחילה עם זקני וחכמי ישראל ולקבל את רשותם.

ועוד, שכשם שהעוף אינו יכול לעלות ולהתעלות לגבהים ולפסגות בלא כנפיים, כך גם מי שרוצה לעלות בתורה ויראת ה', צריך לכוון את דרכיו דוקא עפ"י זקני הדור שמתורתם ומפיהם אנו חיים.

ועוד, שכשם שעוף בלא כנפיים הרי הוא מאבד את כל חשיבותו ונעשה גרוע מבהמה שמתחילת יצירתה אין לה כנפיים, כך גם עם ישראל בלא זקני וחכמי הדור נעשים גרועים מכל האומות.

ואשרי הדור שזוכים לזקני תלמידי חכמים המשמשים להם 'לכנפיים' אשר נוטלים על עצמם את משא העם לכוון אותם היאך לזוז בכל פסיעה ובכל תנודה, ועל פיהם יבואו ויצאו.

ביאור השייכות בין חטא מכירת יוסף ליום שמיני למילואים

"ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש" (ט, א)

אמרו חז"ל (ספרא ג) "יבוא שעיר עזים ויכפר על מעשה עזים, יבוא עגל ויכפר על מעשה עגל", ע"כ. ומבואר בדברי חז"ל ששעיר העיזים בא ככפרה על חטא מכירת יוסף.

ויש לתמוה מהו השייכות של מכירת יוסף ליום השמיני למילואים, והרי עיקר מה שהוצרכו ישראל להביא קרבנות לכפרה ביום השמיני למילואים, היה כדי לכפר על חטא העגל, וכמבואר ברש"י להלן (ט, כ"ג) שעם ישראל אמרו למשה "כל הטורח שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל", אבל חטא מכירת יוסף אין לו לכאורה שום שייכות להקמת המשכן, וא"כ מהו הטעם שביום השמיני למילואים, ביום הקמת המשכן, הוצרכו להביא כפרה על חטא מכירת יוסף.

ופירש בזה במשך חכמה, שעד עכשיו היה אפשר ללמד זכות על מכירת יוסף,

שהדבר נגרם מחמת יוסף שהביא את דיבתם רעה אל אביהם, והיה לו לדבר תחילה עמם ולהוכיח אותם ורק אח"כ ללכת ליעקב לספר לו, וא"כ אפשר למצוא אמתלא וזכות על האחים שמכרו את יוסף מחמת שעשה שלא כהוגן, אבל בחטא העגל נתגלה שכלל ישראל שאינם מקבלים תוכחה, שהרי חור ניסה להוכיחם והרגו אותו (וכמבואר בסנהדרין ז' ע"א), וממילא שוב אין הם יכולים לטעון שיוסף היה צריך להוכיחם, ואדרבה טוב עשה שהביא את דיבתם לאביהם כדי שלא יהרגוהו, וכיון שכך, התעוררה עליהם שוב התביעה על מכירת יוסף, ונצרכו כפרה עליה בהקרבת שעיר עיזים.

ודבריו הם כלל גדול, שלפעמים ישנם פתחי זכות על האדם ואינו נתבע כל כך על מעשיו, אבל כשהוא סותר עצמו מינה וביה הרי הוא נתבע גם על מעשיו הראשונים.

ולפעמים האדם שופט את חברו לכף חובה או שמגזים ודן את חברו כעברין גדול מחמת מעשים קלים שעשה, ואח"כ יראו לו ביום הדין איך הוא עצמו הכריע על מעשה חברו כמה חמורים הם, ואז יחמירו עמו בעונשו על מעשים אלו שעשה גם הוא, ואינו יכול להשתמש מהעונש החמור כשהוא עצמו הכריע ופסק שזהו עבירה חמורה.

מעלת קבלת ייסורים באהבה

"בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן" (י, ג)

פירש"י "ידום אהרן, קבל שכר על שתיקתו", ע"כ. ומבואר כאן גודל מעלתו של אהרן הכהן שקיבל את הייסורים באהבה, וקיבל שכר על שתיקתו.

ועובדא ידענא, שבגיטו וורשא סבלו היהודים חרפת רעב, והיו בניהם ובנותיהם מתים לעיניהם לגודל העוני והמחלות, וכעשרים אלף יהודים נלקחו בכל יום בקרונות למות במיתה משונה בכבשן האש, וכמעט כל הרבנים נהרגו, ונשארו שם שלש הרבנים שנשארו בחיים שכתבו במכונת כתיבה לציבור והוציאו כרוז בערך בלשון זה "הצורך הנאצי ימ"ש יכול ליקח אותנו מעולם הזה אבל לא יקח אותנו מעולם הבא, וח"ו לא נאבד עצמינו לדעת, אלא נסבול כמה שהשי"ת רוצה לתת לנו ייסורים, ונקוה לתשועת ה'".

בימי הזעם במלחמה האיומה בשעה שנשפך דם ישראל כמים, שהה כ"ק האדמו"ר ר' ברוך ספרין מקאמרנא זצ"ל בגיטו יחד עם אלפי יהודים, ורובם ככולם היו שבורים בליבם ורוצצים בנפשם מחמת גודל הייסורים שעברו, ודיבר רבי ברוך מקאמרנא דברי חיזוק לפניהם, והביא הפסוק (ויקרא י, ג) "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד", וביאר שכאשר הקב"ה נוהג במידת הדין עם הצדיקים, ישנם שני מסלולים ודרכים היאך לקבל את הייסורים והיאך להגיב בשעה כזאת:

הדרך האחת "בקרובי אקדש": דרך זו היא דרכם של הקרובים להקב"ה, שהם מקדשים את שמו יתברך על ידי הייסורים הנוראים, ולא רק שאינם באים בטרוניות או בקושיות על הקב"ה, אלא אדרבה הם עוד מקדשים שם שמים על ידי הייסורים על ידי שמקבלים עליהם דין שמים באהבה ומבינים שהכל לטובתם כדי לזכותם ולזככם לחיי נצח.

הדרך השנייה "על פני כל העם אכבד": דרך זו היא הדרך הנהוגה אצל פשוטי העם" (שבכל מקום שנאמר "העם" היינו פשוטי העם וכמבואר במדבר רבה, כ, כ"ג), שהנהגת ה' נראית להם כבדה ותמוהה מאוד, שאינם מבינים היאך מידת הדין פוגעת בצדיקים, ותחת שהייסורים יביאו את תכליתם לקדש שם שמים, הם תופסים את הדברים באופן מוטעה עד שלפעמים באים רח"ל לידי קושיות וטרוניות על הקב"ה.

ובדברים הללו חיזק האדמו"ר את סובביו, וקרא לקהל כולו להתקרב לקב"ה ולזכות להיות בגדר "בקרובי אקדש", ולדאוג שהייסורים הללו שהם סובלים יביאו לקידוש ה' על ידי חיזוק האמונה, וח"ו לא יחמיצו את ההזדמנות, ולא היו בבחינת על פני כל העם אכבד.

לע"נ מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן יעקב ישראל קניבסקי זי"ע

נדבת ידידיו הגאון רבי ישראל תנחום דרדק שליט"א מחבר ספרים "גימטריאות ומשלות" ועו"ס מתלמידיו הגדולים ומנאמניו וממקורביו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל וממקורבי מרן רבינו שיבדלחט"א

לע"נ מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן יעקב ישראל קניבסקי זי"ע

הנוצח ע"י ידידיו הרה"ג ר' זאב דרוק שליט"א שזכה לקירבה אצל מרן שר התורה זצוק"ל

בזכות אביו - תלמידו הגדול של מרן זצ"ל, ראש ישיבות תפארת ישראל הגאון הנודע רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א

לאחר שאזל מן השוק הופיע כעת מחדש סדרת ספרי "ביאורים והנהגות על התורה" ה' חלקים משיחתיו ומאמרו השבועיים של מרן רבינו שליט"א משנת תשע"ד עד שנת תשפ"א, ובו ביאורים ופירושים, דברי חיזוק מוסר ואגדה, הליכות חיים באספקלריה של תורה, ומאות עובדות והנהגות שקיבל וראה מרן שליט"א מרביתו גדולי הדורות זצוק"ל ניתן להשיגו בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית יפה נוף

הספד על מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

בעצרת מספד מרכזית לתושבי מודיעין עילית בהיכל כולל עטרת שלמה מודיעין עילית

עליונים ששים ושמיים ואנחנו אבליים

"נפלה עטרת ראשינו אוי נא לנו כי חטאנו", אנו באמצע ימי אבילות על נזר ישראל ותפארתו.

בעולמות העליונים ששים ושמיים בבא אליהם נפש נקי וצדיק, אבל אנחנו למטה - כל בית ישראל בצער גדול, שבית ישראל הרגישו כמו בנים אצלו, ועכשיו נשארנו יתומים כפשוטו, ובפרט שהקב"ה לקח אותנו בפתאומיות, ואוי לנו כי חטאנו שנסתמו שערי שמים שלא היינו יכולים להתפלל עבורו.

והאמת היא שאני מלא בפחד ואימה להספיד אותו, שבשולחן ערוך (יו"ד שד"מ) מבואר שיש להוסיף קצת על שבחיו של מת, ופירש הב"ח הטעם שאם ידקדק לומר בדיקוק כפי שבחיו, יוכל להיכשל ולומר פחות משבחו, ועובר בזה באיסור שמפחית בשבח הנפטר, ואני לא יכול לומר את כל שבחו, שכולו היה תורה וקדושה וטהרה, וכ"ש שלא אוכל לומר יותר משבחו.

אבל מאידך רעדה אחזתני שהלא חז"ל אמרו (שבת ק"ה) כל המתעצל בהספידו של חכם אינו מאריך ימים, וא"כ מחויבים אנו להספידו, וכן נפסק בהלכה בשולחן ערוך (יו"ד שד"מ) "מצווה גדולה להספיד את המת כראוי". אמנם בדברים אלו לא אספיד אותו מצד "יקרי דשכבי", שאיני יכול לקיים הספד כדיון ולומר את שבחו כראוי, אלא אספיד רק מצד "יקרי דחיי" - לעורר את החיים לדבוק בדרכיו ולמלא את החלל שנעשה בעולם.

ובגמ' במו"ק (כ"ח ע"א) איתא "למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתת צדיקים מכפרת", ונראה מזה שכשם שפרה אדומה איננה מטהרת כל אדם בעולם אלא רק למי שטרח ובא לקבל הזאה שלישי ושיביעי, כך גם מיתת צדיקים איננה מטהרת כל אדם בעולם אלא רק את מי שמקיים מצידו את השתדלותו להתחזק ממעשיו הטובים, ולכן נשתדל עכשיו להתעורר לתשובה ושיפור המעשים וע"ז נזכה לכפרה הבאה ע"י מיתת צדיקים.

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

והנה בשעה שמת משה רבינו, לא אמר עליו הקב"ה "גאון, או צדיק או קדוש, אלא נאמר רק "וימת משה עבד ה'", והרי שזהו המעלה הגדולה ביותר, שמעלה זו כוללת את כל המעלות, וכך הגר"ח זצ"ל היה "עבד ה'" כפשוטו, שבכל פעולה חשב רק מה רצון הקב"ה ממנו.

התמדתו היה יומם ולילה ממש, ובנערותו ובזקנותו לא פסק פומיה מגירסא. בכל שנה למד ש"ס בבלי וירושלמי תוספתא מכילתא זוהר הקדוש, והיה "מרא דכולא תלמודא" וידע כל מדרשי חז"ל ושולחן ערוך בעל פה. **ועליו נוכל לקרוא "נפלה עטרת ראשינו", שעצם מציאותו היה "עטרה" לראשינו, שעוד נמצא בדור הזה גאון כמותו.**

ידוע מה שאמרו חז"ל (שבת ק"ד ע"א) "איזהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה", וכבר כתבו הפוסקים שאין לנו דין תלמיד חכם בזמן הזה, שאין מי שיורה הלכה בכל מקום, אמנם נראה שדברי הפוסקים הוא רק על דרך כלל, אבל לכל כלל יש גם "יוצא מן הכלל", והגאון ר' חיים

זצ"ל היה בקי בעוקצין כמו בברכות, והיו יכולים לשאול אותו בכל מקום והשיב מיד לכל שואל.

וחז"ל אמרו (פ"ק דב"ב) "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", והכוונה נראה שלומד תורה כראוי עם מ"ח קנייני התורה עד שיכול לבוא עם התורה הזו למעלה ולהציג את תורתו בלא בושה, ועל ר' חיים נוכל לומר "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", שלמד תורה עם מ"ח קנייני התורה, בענווה ובשפלות.

חיי תורה מתוך דקדוק הלכה ומסירות לבלל ישראל

הוא זכה להרביץ תורה בישראל על ידי ספריו הגדולים, והאיר הרבה סוגיות בהלכה. היה תלמיד מובהק של דודו רבינו החזון איש זצ"ל, וגדל אצלו בביתו, והחזון איש העריכו מאוד. דקדק בהלכה קלה כבחמורה כדרכו של החזון"א, וכל הליכותיו היו מדוקדקים עפ"י שולחן ערוך ומשנה ברורה וחזון איש.

זכה להשפיע על רבים לחיות חיי תורה מתוך דקדוק בהלכה והתרחקות מכל חיי מודרניזציה, וניתק עצמו מהנאות העולם הזה לגמרי. היה בורח מן הכבוד אבל הכבוד רדף אחריו, ושמו נתפרסם בכל פינות העולם ובאו לקבל ברכתו. ורואים אנו מכאן את כח התורה, שהלא ר' חיים לא היה לו תפקיד, ולא פרסם עצמו, להפך הוא שגא את הפרסום, אבל שמו יצא לתהילה בכל רחבי העולם, וכל זה מכח התורה בלבד.

חז"ל אמרו (כתובות ק"ג ע"ב) "מת בערב שבת סימן יפה הוא לו", ורמז יש בזה על ההכנה לחיי העולם הבא, שהלא שבת הוא מעין עולם הבא, ומי שמת בערב שבת והיינו לאחר שהכין עצמו למנוחת חיי העולם הבא, סימן יפה הוא לו. ר' חיים הרי הכין עצמו בכל רגע ורגע מימי חייו בתורה ומצוות ומעשים טובים, וסימן יפה הוא לו.

הוא מסר נפשו למען כלל ישראל, ואצלו נתקיימו דברי חז"ל (אבות ו, א) "כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ונהנין ממנו עצה ותושיה", שרבות השכימו לפתחו ונהנו לשמוע עצות ממנו. ופעמים רבות ראו אצלו מופתים כי דבר ה' בפיו, אבל גם לולא המופתים הוא סייע לאנשים בעצם הדבר שקיבל אותם אליו, שבזה פרקו מעצמם הדאגה והרגישו שכבר יצאו ידי חובת ההשתדלות בעצם הדבר שהלכו לר' חיים שהוא קרוב לשכינה הק'.

התבוננות מהו מעלת ניצול הזמן בכל רגע

רבי חיים זצ"ל קידש כל רגע כפשוטו לתורה ועבודת ה', ומכאן נתבונן מהו מעלת כל רגע ללימוד התורה. ובספר דרך פיקודך (לא תעשה, ל"ד, ג') כתב שביטול זמן להבל וריק הוא ענף איסור רציחה, ויש לבאר טעם הדבר דהנה בשו"ע (יו"ד סי' של"ט סעי' א' ובשו"ך שם סק"ה) מבואר שאסור להיזיז את הגוסס או להעצים את עיניו וכיוצא"ב בשאר פעולות שעלולים לקרב את מיתתו, ואם קירב את מיתתו ברגע אחד בלבד הרי הוא נחשב כשופך דמים, וא"כ באותה המידה גם מי שמבטל מזמנו כמה רגעים להבל וריק נחשב לענף רציחה, שהרי זמן הוא חתיכת חיים, והמבטל זמנו ואינו מנצלו הרי הוא כמי שאיבד חלק מחייו.

אבל יחיד עשוי לך

יחד עם כל בית ישראל אבליים אנו על הסתלקותו של המאור הגדול אשר האיר עיני כל ישראל בתורתו וחסידותו, עמד בעוז על משמר התורה וההלכה בעיצה אחת עם ידיד נפשו להבל"ח מרן רבינו שליט"א

מרנא ורבנא

שר התורה הגאון החסיד רבי

שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצוק"ל

שעלה בסערה השמימה למגינת לב כל בית ישראל בארץ ובגולה

אבל יחיד עשוי לך "מכון טעם ודעת" להוצאת כתבי ושיעורי מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, אשר מרן זצ"ל היה מחבב מאוד לקרוא ולהגות מידי שבוע בשבוע במאמר השבועי שיוצא על ידינו בס"ד זה קרוב לעשרה שנים

אהה!!

הרופא לשבורי לב יעלה ארוכה לכל מדווינו ובמהרה נזכה לנחמת ציון וירושלים

מכון טעם ודעת

להוצאת כתבי ושיעורי מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א

שזהו ממש כחורבן בית המקדש, אבל במדרש איכה רבה (א, ל"ז) אמרו "סילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש", והרי שהסתלקות צדיקים היא "יותר" מהחורבן.

אמנם נראה שהדבר תלוי, שיש צדיקים שלאחר הסתלקותם יש מי שראוי למלא את מקומם, והסתלקות צדיקים אלו שקולה לחורבן בית המקדש, שאע"פ שבית המקדש חרב, אבל הקב"ה יבנה לנו במקומו בית המקדש שלישי אשר אנחנו מצפים לו, ומה עוד שגם בזמן החורבן השאיר לנו הקב"ה את עבודת התפילה שהיא במקום קרבנות (ברכות כ"ו ע"ב), אבל יש צדיקים שאין להם תמורה כלל בדור הזה, והסתלקות צדיקים אלו שאין תקוה למצוא אחר כמוהם, זהו יותר משריפת בית אלוקינו.

ובשעה שנסתלק הגאון ר' חיים זצ"ל, הרי זה "יותר" משריפת בית אלוקינו, שלא נשאר בדומה לו מי שבקי בכל מאמרי חז"ל ואגדות חז"ל, וזהו יותר משריפת בית אלוקינו.

האסון הנורא שבהסתלקות אדם גדול אף לאחר זקנה ושיבה

והנה יש ששואלים מהו האסון הנורא שבפטירתו, והלא הוא חי קרוב לתשעים וחמש שנים, והניח בית של תורה, ושמעתתא בפומן בכל יומא, ומעולם לא חשבו שהוא יחיה לעולם שהרי סוף כל האדם למיתה, ועל מה הבכי הגדול הזה.

אמנם בגמ' (מו"ק כ"ה ע"ב) מבואר שכאשר נפטר רבי יוחנן הספידו אותו "קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים", והנה רבי יוחנן היה חי מאתיים שנה ויש אומרים ארבע מאות שנה (וכדאיתא בסדר הדורות), ואעפ"כ אמרו עליו "בא השמש בצהרים", והביאור הוא שעד יומו האחרון עוד האיר לישראל, ולכן כאשר נפטר הרגישו שהשמש נסתלק בתוקפו ותפארתו. **וכך גם אנחנו בדורינו בתקופה זו שאנחנו עניים ודלים ואין לנו כלום, הרי הסתלקות ר' חיים הוא מכה גדולה עבורינו כהסתלקות השמש בצהרים.**

חובת השעה להמשיך בדרכיו ולהעמיד את התורה בישראל

והנה בשעה שנפטרה רחל אימנו ע"ה, היא קראה לבנה שנוולד לה בשעת מיתתה "בן אוני" (בראשית ל"ה י"ח), אבל יעקב אבינו לא הסכים לזה וקרא לו "בנימין". ולכאורה יש לתמוה מדוע לא הסכים יעקב אבינו ע"ה לקיים את בקשתה האחרונה של אשתו טרם פטירתה.

ונראה שכוונת רחל היתה שיזכרו תמיד את האסון הנורא שאירע בשעת לידתו - שהיא נפטרה בלידתו, אבל יעקב אבינו לא הסכים לכן, **ומשום שכדי להתקדם הלאה בעבודת ה' צריך לחשוב תמיד איך לבנות את העתיד ולא להיות שקועים רק באבל על העבר**, ולכן קרא לו "בנימין" - מלשון ימין, ולהורות שאנו הולכים הלאה בדרך ימין לבנות ולשקם את ההרסות, **ולכן חובת השעה עכשיו להתבונן בדרכי הנפטר כדי להמשיך בדרכיו ולהעמיד את התורה בישראל.**

ובגמ' מו"ק (כ"ה ע"א) איתא שביום שנפטר רבי יעקב, ראו את הכוכבים ביום, וביאור הדבר נראה, שהכוכבים מאירים תמיד בין ביום ובין בלילה, אלא שביום אין הכוכבים ניכרים כ"כ מחמת אור השמש, אבל כאשר השמש שוקעת ונעשה חושך, אז אור הכוכבים ניכר וכולם נהנים מאורם, וכמו כן היה בזמן רבי יעקב, שרבי יעקב האיר מאוד באור התורה עד שלא היה שום חשיבות לשאר תלמידי חכמים שבדורו, אבל באותו היום שמת רבי יעקב, התחילו להכיר באורם של שאר תלמידי חכמים שלא היו נחשבים כלל בחיי רבי יעקב.

וזוהו רמז לדין ל'כוכבים' של דורינו והלא הם כלל התלמידי חכמים שבודו, שלאחר הסתלקות מאור השמש של ר' חיים, מוטל עליהם התפקיד לצאת ולהאיר את העולם באור התורה, ואין זה הזמן להתעסק רק במחשבות על צער העבר, אלא צריכים לחשוב על העתיד ולהתחיל להאיר את העולם.

שמצד אחד קיבלנו מכה קשה, אבל מצד שני זהו הזדמנות עבורינו לשנות את דרכינו על ידי ההספד, ומי שמנצל את הזדמנות יכול לזכות עכשיו ללא שיעור וגבול, ולכן כל אחד ישתדל להחליט בדעתו ליגמרי להשתנות כאדם חדש ולהוסיף שעות תורה ובחיזוק ככוונת התפילה, וכיחיו כן בפני בני ביתו שהחליט לייחד יותר זמן לתורה, או שהחליט בדעתו להתפלל ככוונה יותר, ובזה יזכה למעלת התשובה להיחשב כאילו נברא היום בעולם חדש.

וכבר כתב המאירי (מו"ק כ"ח) שכל כפרת מיתת צדיקים הוא רק אם מתעוררים בתשובה ובאים לתיקון המעשים. והגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל כתב (יערות דבש ח"ב דרוש ז) שלאחר פטירת אדם גדול זהו עת רצון למעלה וסגולה גדולה לדבוק בדרכיו, וכלשונו שם: **"כל מידותיו מופקדים, וכל איש ישראל יכול לזכות, זה יאמר אני אזכה במידת ענוה שלו, וזה יאמר אני אזכה במידת התמדת התורה כמוהו, וזה יאמר אני אזכה במידת מדקדק במצוה כמוהו, וזה להיות ירא חטא וסור מרע כמוהו, וכל אחד יכול לזכות במידה ומעלה אחת", ע"כ.**

מציבנו בעת הזאת

והנה בגמ' במו"ק (סוף פ"ג) איתא "אחים בהספידיא דהתם קאימנא", ומבואר בזה שהנפטר בא להספד לשמוע מה שאומרים עליו, וטעם הדבר נראה, כי אם הציבור מתעוררים לתשובה ובוכים, הרי זה מועיל לנשמתו, ולכן הוא בא לשמוע כיון שהוא מצפה לראות שהציבור יתעוררו לתשובה. ומאחר שר' חיים נמצא כאן, הרי אני פונה אליו בבקשה, "ר' חיים ר' חיים, על מי נטשת את צאנך", הלא אנחנו צריכים עכשיו רחמים גדולים, תהיה שליח שלנו בשמים להמליץ טוב עלינו.

ואנחנו חיים עכשיו בזמן קשה מאוד, בזמן של ניסיונות, בזמן שרוצים להעביר אותנו מעל הדת ומלימוד התורה הקדושה שהיא חיינו. והאמת היא שעם ישראל אינו חי בכלל עפ"י הטבע, שעפ"י הטבע אי אפשר להבין היאך תושבי ארץ ישראל מתקיימים בשעה שאנחנו מוקפים מכל צד במיליוני ערבים שהם עשירים גדולים ויש להם נשק רב ויכולים לכלותינו בכל רגע, והקב"ה בלבד הוא ששומר עלינו ומגן עלינו, ואין לנו לסמוך אלא השי"ת בלבד שאם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר.

ומרן הגרי"ז זצ"ל הזהיר בשעת מלחמה, שבכל מלחמה בתחוננים יש מלחמה בעליונים בין שרי צבא המדינות למעלה, והכל תלוי רק במלחמה למעלה בשמים שעל ידי הניצחון למעלה יש ניצחון למטה, ובכל פעם שמתפללים בכוונה הרי זה כיריית חץ למעלה באויב האמיתי, וממילא המלחמה מוכרעת אח"כ בתחוננים, וזהו לימוד לדין לזמנינו בשעת מלחמת רוסיה ואוקראינה שאין הדבר תלוי בתחוננים אלא בעליונים, ואנחנו מכריעים את המלחמה למעלה על ידי תורה ותפילה וקדושה ומעשים טובים.

ויש שחושבים שהתפילות על יהודי אוקראינה הוא רק למען הצלתם, אבל זהו טעות, שהתפילות אינם רק למען יהודי אוקראינה, אלא אנחנו מתפללים גם בעד עצמינו, שהרי בכל רגע יכול לפרוץ אש של מלחמה בכל העולם. וכפי שהיה בכל המלחמות הגדולות מעולם, שבתחילה לא נתכוונו שיפרצו מלחמות עולמיות, אלא לאט לאט התפתחו הדברים עד שבאו לידי מלחמה עולמית, וגם אנחנו עכשיו בסכנה גדולה עד מאוד.

ומבקש אני מהציבור שההספד לא יהיה לחינם, אלא כל אחד יבוא ויאמר לבני ביתו, "מה נשאר לנו בחיים שלנו חוץ מלעשות רצונו יתברך", ויחפש במה להתחזק ולהשתנות יחד עם אנשי ביתו לטובה, וה' יעזרנו שנזכה לקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו בקרוב אמן.

סגולת ההספד וחובת הזמן להשתנות ולהתעורר לתשובה

והנה חז"ל הפליגו מאוד במעלת ההספד, והטעם הוא ששעת הספד הוא עת רצון שבו יכול כל אחד להשתנות ולהיות אדם אחר ולכפר על עוונותיו, ומבואר בחז"ל שהבוכה על אדם כשר שמת מכפרים לו על עוונותיו, והרי שאין צריך דווקא סיגופים אלא על ידי עצם ההספד יכולים להתעורר להשתנות ולזכות ע"ז לכפרת עוונות.

ועל כן חובת ההספד אינו לספר מעשים בלבד, אלא בעיקר להתבונן בדרכיו ועי"ז לשנות דרכינו. ויש שמדמים וחושבים שחובת הזמן לאחר הסתלקות ר' חיים הוא אך ורק להרבות בלימוד התורה כדי למלאות את החלל שנוצר בעולם התורה, אבל זהו טעות, כי עיקר חובת הימים הללו הוא להרבות בהספד והתעוררות לתשובה, שע"ז יכולים להרוויח בלא שיעור וגבול הן בתורה והן בתיקון המעשים.

ובאמת צריכים לחשוב מהו רצון הקב"ה מאתנו, ומהו חובתינו בעת הזאת כשקיבלנו מכה קשה כל כך בדור כזה שאנחנו עניים ודלים. אמנם אף

איגוד נציגי הקהילות

שכונת רמת אברהם בית שמש אוי מה היה לנו

לן יאי לנכבי עם אחינו כל בית ישראל - על עלותו לנוי מרומים של האי נאנא וצדיק - כל ר' אל אינס ליה בכל הלוקי התורה הנסתרות והנגלות - רבינו מאור הגולה אשר לאורו הלכו כל בית ישראל - לתורות את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו - שריו לזר רעה אשר עמד כחומה בעורה למען ילכו דור אחרון בעקיב היאנן על משנתו הרועים - מברכות קדשו ופקדו ובתורתו הוגן בבטל בעני כל צד ערה וצדיקה

ובינו שמריהו יוסף חיים קניינסקי זוק"ל

אבל יחיד עשי לך שכונת רמת אברהם

אשר נשא את שכונתנו על לוח לבו הטהור מיום הווסדה, בעצתו ובברכתו זכינו להקמת שכונת יקרת דגן ובכתב החרוט ביד קדשו זכינו ונתיישבו בה משפחות מיוחסות בישראל ואשר יצק בידיו הקדושות את אבן פינתה לייסד בתי כנסיות ובתי מדרשות ושלה ממעונו להעמיד בתי הוראה מוסדות חינוך וקופה של צדקה לכלל קהילות הקודש באהבה ואחאה ושולם וריעות להיות שכונתנו תיבת נוח מפני מי המבול של ניסיונות הדור האחרון

יחיו מתוך יקומו צדיק ואז אסיר אבלתי

קולינו שמע וראה דמעני ענינו
רבי השכונה משפחות השכונה נציגי קהילות הקודש

ישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א

קרית הישיבה רמת בית שמש

שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחולנו

אבלים דרוויים שברון לב יחד עם כל בית ישראל על סילוקו לנוי מרומים של רב רבנו מרא דכולא תלמודא, פאר הדור והדור, לבס של ישראל, שר התורה והיראה אשר האיר על ישראל בתורתו וחסידותו ספרי הגדולים מאירים פני תבל ושפענתא פני רבנו ותלמידיו בכל קצוי תבל, עמד בעני על משמר התורה וההלכה בעיניה אחת עם יידי נפשו להבלי"ח רבנו פוסק הדור מרן ראש הישיבה שליט"א, היה מצר בצרתן של ישראל וקומם קרן הצדקה בעולם

מרנא ורבנא

הגאון החסיד רבי

שמריהו יוסף חיים קניינסקי

זוק"ל

אשר שבק חיים לרבנו ולכל ישראל בפניא דמעלי שבתא שושן פורים תשפ"ב
וכל בית ישראל יבנו את השריפה אשר שרף ה' רבני הישיבה בני הישיבה

דברי מספד נהי וקינה שנאמרו בסעודת פורים מיד בהגיע הידיעה הקשה על הסתלקותו של

מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

כאשר נר אלוקים טרם יכבה שלח את ספרו החדש תלמוד ירושלמי שביעית עם ביאורו עם ברכה על גבי הספר. ולהלן הבאנו דוגמא ממה שכתב מרן זצ"ל בשנים האחרונות בכתב יד קדשו בספר ששלח למרן שליט"א: "בעזה"י לידי נפשי פוסק הדור מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, יה"ד שתזכו להרביץ תורה וירא"ש בבריאות ושלוה, וירכה גבולכם בתלמידים הגונים, ויראה בקרוב בבניין ציון ובביאת גוא"צ בב"א חיים קניבסקי.

כך גם בכל זמן שיצא ספר חדש מבית מדרשו של מרן שליט"א היה שולח הספר מיד בתחילה למרן זצ"ל עם ברכה אישית בכתב ידו, ולהלן דוגמא ממה שכתב מרן שליט"א בחורף האחרון בספר ששלח למרן זצ"ל: "שמייטה תשפ"ב לידי הגאון האדיר ראש בני ישראל וכו' הרב חיים קניבסקי שליט"א... ויתפלל בעד משה בן דבורה".

ולהלן הבאנו דברי המספד שנאמרו בסעודת פורים מיד בהגיע הבשורה המרה והקשה:

"אוי... גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך (דברים כ"ח ס"ט) ואמרו חז"ל זהו סילוקן של תלמידי חכמים. הפטירה של ר' חיים הרי זה גרוע מכל הקללות, והרי זה גרוע מחורבן בית המקדש וכמו שאמרו חז"ל "קשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו", אוי, הקב"ה שלח לנו מכה כזאת שלא כתוב בספר התורה הזאת.

לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו, רק הקב"ה בלבד יכול לנחם אותנו, ועכשיו אנחנו כצאן בלי רועה, נשארנו יתומים כל בית ישראל - אין מי שיתפלל בעדינו. צדיק הוא ה' כי פיהו מרינו. פחד נורא.

הקב"ה נתן לנו מכה נוראה כזאת. השכינה נמצאת איתנו בפורים, ועכשיו השכינה הקדושה נסתלקה מכלל ישראל. בלע ה' ולא חמל ביום חרון אפו. אין לנו עכשיו מי שימליץ עלינו יושר, כמה גזירות הוא דחה אין אנחנו יכולים לדעת, וזהו סכנה גדולה כשאין לנו צדיק כזה שיגן עלינו.

בית דין של מעלה מקבל עכשיו כח חדש, כל כך הרבה תורה הוא נתן לעם ישראל, ויעזור השי"ת שדמעות העיניים על מיתת צדיקים יכפרו על כלל ישראל, ובמהרה נזכה לקיום ההבטחה "ובלע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים" בביאת גוא"צ בב"א.

א.ה. הידיעה הקשה על הסתלקות מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל לגנוי מרומים, הגיעה לאוזני מרן רבינו שיבדלחט"א בעיצומו של סעודת פורים, ומיד פרץ מרן שליט"א בכבי ובדמעות על האבידה הגדולה.

קשרי ידידות היו בכל השנים בין מרן זצ"ל למרן רבינו שיבדלחט"א. עוד בימי בחרותם בשעה שהיה מרן שליט"א עולה תכופות לרבינו החזו"א זצ"ל להציע בפניו את שאלותיו והיה פוגש שם את מרן הגר"ח זצ"ל, וכן לאחר הסתלקות רבינו החזו"א זצ"ל בשעה שקיים מרן שליט"א קשרי תורה והלכה בכתב ובעל פה עם אביו מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, והיה מרן זצ"ל שותף לשאלות שונות שנידונו ביניהם בהלכה. [עדות מעניינת על כך ניתן למצוא במכתבו של מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל באחד ממכתביו לרבינו שנדפסו בספר "מועדים וזמנים" (חלק ח' עמ' ט"ז) שם כותב בעל הקהילות יעקב זצ"ל: "יום ד' פרשת קרח תשכ"ג, לפאר מעלת כבוד הגאון הגדול וכו' הגר"מ שטרנבוך שליט"א אדשכג"ת בכל הכבוד כיאות הנני להודיע מקבלה ואילך מכתבו היקר ולקחתי מועד לעיין קצת בהלכה זו... וכו', והצעתי ספיקו דפא"מ שליט"א בפני בני מהר"ח שיחי' ואמר... עכ"ד הנעימים"].

מרן רבינו שליט"א היה מפנה ושולח כסדר את השואלים ברכות ועצות למרן הגר"ח זצ"ל באומרו כי רוח ה' דיבר בו, ואף מרן הגר"ח זצ"ל היה שולח הרבה מהשואלים בדבר הלכה למרן שליט"א. תמידים כסדרם היה מרן הגר"ח זצ"ל מתעניין אצל אחד מנכדי רבינו שליט"א שהיה מצוי בביתו על דבר רבנותו של מרן שליט"א בירושלים עיה"ק, ומידי פעם היה מוסיף כי בירושלים עיה"ק יותר קשה לשמש ברבנות, ומטעם זה לא הסכים רבינו החזו"א זצ"ל להתגורר בירושלים עיה"ק כי היו אז בירושלים עזי פנים משולי המחנה שהעזו פניהם נגד הנהגת גדולי התורה, אבל הוסיף שאדרבה דווקא משום זה צריך גברא רבה תקיף כוותיה דמרן רבינו שליט"א שלא חת מפני איש ועומד על משמר התורה בעוז ובגאון ללא להסתכל ימין ושמאל, וכי זהו תפקידו של גדול המשמש כרב בירושלים עיה"ק לא להתפעל מאותם עזי פנים.

בכל עת שהיה יוצא ספר חדש מבית מדרשו של מרן זצ"ל היה שולח הספר מיד בתחילה למרן שליט"א עם ברכה אישית בכתב יד קדשו על גבי הספר, ואף בימים האחרונים

נשבה ארון האלוקים

יחד עם כל בית ישראל מבכים אנו מרה את השריפה אשר שרף ה' עם הסתלקותו לגנוי מרומים של איש האלוקים, מרן שר התורה, מנהיג ומשפיע לאלפים ולרבבות

רבן של כל בני הגולה רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי

זצוקלה"ה

אוי מי יתן לנו תמורתו

תנחומינו למשפחה הנכבדה ולכל בית ישראל, שלא ידעו עוד שוד ושבר בגבולם, המקום ינחמם בתוך שאר אבלי ציון ויאמר לצרותינו די

שמאי שזירי יו"ר
ההנהלה, החפאים וצוות העובדים

ועד הכשרות והשמיטה שע"י בד"צ העדה החרדית ירושלים ת"ו

ציון במר תבכה

יחד עם כל בית ישראל לתפוצותיו מתאבלים אנו על סילוקו של צדיק מושל ביראת אלוקים, יגע ועמל בתורה באהבתו ישגה תמיד בכל עת לא פסק פומיה מגירסא, אשר האיר את עיני ישראל בתורתו, ורבבות ישראל הלכו לאורו הגאון האמיתי, מרא דכולא תלמודא כבוד קדושת שם תפארתו

רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי

זכו צדיק וקדוש לבונה

בעמח"ס דרך אמונה וש"ס

משמייא קא זכו ליה ושמעתתא מתבדרין בהיכלי התורה וההוראה בקצות תבל, וספריו הגדולים בסדר זרעים והלכות התלויות בארץ הם למורה דרך ומתווה נתיבה, וממנו יתד ופינה לידיעת והבנת הלכות קשות אלו.

אשר עלה בסערה השמימה וחיים שבק לרבנו ולכל ישראל ביום שושן פורים השתא תשפ"ב וכבוד גדול עשו לו במותו כל בית ישראל ובמעמד מאות אלפי ישראל בראשות רבותינו הגאון זצ"ל מרן הגאב"ד והביד"צ שליט"א הובא למנוחות עולמים בעיר בני ברק יצ"ו

אוי! מי יבין שמועה

המשתתפים בצערי"ך ירושלים

ועד הכשרות והשמיטה שע"י בד"צ העדה החרדית

פניה"ק ירושלים תובב"א